

GŁOSA DO WYROKU SĄDU APELACYJNEGO W LUBLINIE Z DNIA 22 LISTOPADA 2022 R. (SYGN. II AKA 231/22)

SEBASTIAN CZECHOWICZ*

DOI: 10.26399/iusnovum.v20.1.2026.12/s.czechowicz

STRESZCZENIE

Komentowane orzeczenie odnosi się do problematyki relacji pomiędzy przepisami art. 161 § 3 k.k. i 165 § 1 pkt 1 k.k. Powstałe trudności interpretacyjne narodziły się w momencie wprowadzenia do systemu prawnego art. 161 § 3 k.k., co było wynikiem pandemii COVID-19. Przed wyborem prawidłowej kwalifikacji prawnej zachowań mających na celu rozprzestrzenianie się chorób zakaźnych stanęły organy wymiaru sprawiedliwości. Problem stanowiący *clou* tytułowego wyroku jest więc istotny zarówno dogmatycznie, jak i na gruncie praktyki stosowania prawa. Doniosłość podjętej tematyki widoczna jest także w szczególnym charakterze omawianych czynów zabronionych, których realizacja związana jest z występowaniem niewidocznych dla ludzkiego oka biologicznych czynników chorobotwórczych wywołujących choroby zakaźne, które nie minęły wraz z opanowaniem pandemii SARS-CoV-2.

Słowa kluczowe: choroba zakaźna, narażenie na zakażenie, sprowadzenie niebezpieczeństwa, zbieg pozorny, zdrowie wielu osób

GLOSS ON THE JUDGMENT OF THE COURT OF APPEAL IN LUBLIN
OF 22 NOVEMBER 2022 (REF. NO. II AKA 231/22)

ABSTRACT

The commented ruling refers to the issue of the relationship between the provisions of Article 161 § 3 of the Penal Code and Article 165 § 1(1) of the Penal Code. The interpretative difficulties arose upon the introduction of Article 161 § 3 into the legal system as a consequence of the COVID-19 pandemic. The judicial authorities were faced with the choice of the correct legal classification of behaviours aimed at the spread of infectious diseases. The problem constituting the crux of the

* dr, adiunkt w Katedrze Prawa Karnego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Łódzki (Polska), e-mail: sebastian.czechowicz@wpia.uni.lodz.pl, ORCID: 0000-0002-1770-1941

title judgment is therefore important both dogmatically and in the practice of applying the law. The significance of the subject matter is also visible in the special nature of the prohibited acts in question, the implementation of which is related to the occurrence of biological pathogens invisible to the human eye that cause infectious diseases and which did not disappear once the SARS-CoV-2 pandemic had been brought under control.

Keywords: infectious disease, exposure to infection, bringing danger, apparent coincidence, health of many people

TEZA ORZECZNICZA

Między przepisami art. 161 § 3 k.k. i art. 165 § 1 pkt 1 k.k. zachodzi pozorny zbieg przepisów, bowiem art. 161 § 3 k.k. penalizuje bezpośrednio, czyli bliskie czasowo i wysoce prawdopodobne, narażenie na zarażenie wielu zindywidualizowanych osób, a art. 165 § 1 pkt 1 k.k. penalizuje sprowadzenie realnego (a więc nie musi być bezpośrednio – czyli ani bliskie czasowo, ani wysoce prawdopodobne) niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia bliżej nieokreślonych osób, powodując zagrożenie epidemiologiczne.

GŁOSA

Pandemia SARS CoV-2, szerzej rozpoznawana jako COVID-19, stanowiła jedno z największych wyzwań dla wszystkich elementów struktury funkcjonowania państwa w obecnym stuleciu. Nieprzewidywalność rozwoju ognisk epidemicznych przypomniła wielu o konieczności szybkiej i zdeterminowanej odpowiedzi systemów krajowych i ponadnarodowych. Doświadczenia te przyniosły wiele nowych rozwiązań, również prawnych, ale także funkcjonujące od lat przepisy zostały zweryfikowane w praktyce. Do takich przykładów zaliczyć można istniejący od początku wprowadzenia Kodeksu karnego z 1997 r.¹ przepis art. 165 § 1 pkt 1 k.k. i nowo powstały, wskutek doświadczeń pandemicznych, art. 161 § 3 k.k.

Wybór właściwej kwalifikacji prawnej zachowania przestępnego stanowi jeden z najważniejszych elementów późniejszego skazania, a co za tym idzie – podstawy prawnej odpowiedzialności karnej i wymiaru kary. W toku analizy karnoprawnie relewantnego działania realizującego znamiona typu czynu zabronionego może jednak dojść do pewnych zakłóceń związanych z wystąpieniem zbiegu przepisów ustawy. Sytuacja ta ma miejsce w przypadku, gdy zakresy penalizacji co najmniej dwóch przepisów łączą się na jakiejś płaszczyźnie wykładni konkretnych znamion. Taki przypadek następuje, jeśli wziąć pod uwagę wspomniane już art. 161 § 3 k.k. i 165 § 1 pkt 1 k.k.² Niejasności interpretacyjne co do wyboru właściwszego

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 17 ze zm.), dalej jako: k.k.

² Podobne uwagi formułuje J. Karnat, podkreślając, że zakresy tych czynów częściowo pokrywają się; zob. idem, w: *Kodeks karny. Art. 1–316. Komentarz*, red. B. Gadecki, Warszawa 2023, s. 483–484.

przepisu ustawy karnej stały się podłożem apelacji wniesionej do Sądu Apelacyjnego w Lublinie. Zwrócić należy uwagę, że kanwa sprawy wcale nie należy do oczywistych. Znamiona opisujące czynności sprawcze („narażenie bezpośrednio na zarażenie wirusem wielu osób” oraz „sprowadzenie niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób, powodując zagrożenie epidemiologiczne lub szerzenie się choroby zakaźnej”) należą bowiem do grupy znamion o charakterze ocennym, uzależnionym każdorazowo od rodzaju choroby, a także jej wirulencji i etiologii³. Nie sposób porównywać początkowych stadiów grypy do dżumy i jednoznacznie stwierdzić, że w tych samych okolicznościach w obu przypadkach dojdzie do realizacji znamion typu czynu zabronionego. Problematyka związana z rozwojem chorób zakaźnych w organizmie człowieka i możliwościami przenoszenia się, a także z fazami choroby, w których niewidzialny dla ludzkiego oka biologiczny czynnik chorobotwórczy jest zdolny do wywoływania zakażenia u innych osób, powoduje, że w pewnych przypadkach mogą zatrzeć się granice pomiędzy wspomnianymi znamionami czynnościowymi przepisów z art. 161 § 3 k.k. i 165 § 1 pkt 1 k.k.

Dopuszczyć więc należy trzy warianty poniesienia odpowiedzialności karnej:

- 1) na podstawie art. 161 § 3 k.k., przy realizacji wszystkich znamion tam opisanych,
- 2) na podstawie art. 165 § 1 pkt 1 k.k., przy realizacji jednego z alternatywnie występujących znamion: „sprowadzenie niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób, powodując zagrożenie epidemiologiczne”,
- 3) na podstawie art. 165 § 1 pkt 1 k.k., przy realizacji jednego z alternatywnie występujących znamion: „sprowadzenie niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób powodując szerzenie się choroby zakaźnej”.

Dowodem na wskazane wątpliwości na gruncie praktyki jest głosowane orzeczenie, które zapadło w następującym stanie faktycznym. Oskarżony, wiedząc o tym, że jest zakażony wirusem SARS CoV-2, przebywając w sklepach, dotykał lady, towarów i płacił za zakupy banknotami. Co istotne, był on w początkowej fazie zachorowania⁴, co uzasadnia twierdzenie, że mógł zakazić inne osoby. Rzecz działa się w trakcie pandemii COVID-19, a więc w czasie, gdy obowiązywały szczególne prawne rygory epidemiologiczne, w tym izolacja osób chorych na tę chorobę. Sąd Okręgowy uznał jego winę w zakresie popełnienia czynu opisanego w art. 165 § 1 pkt 1 k.k. Wskutek wniesionej apelacji, sprawą zajął się Sąd Apelacyjny w Lublinie, który rozważył między innymi prawidłowość przyjętej kwalifikacji prawnej.

W pierwszej kolejności rozważyć należy korelacje zachowania sprawcy z miejscem jego dokonania. Ma to bowiem istotne znaczenie z perspektywy prawidłowego przypisania odpowiedzialności karnej. Skoro wiedział, że jest zakażony wirusem SARS-Cov-2 i pomimo tego udał się do miejsca publicznego, w którym przebywała co najmniej jedna osoba (ekspedientka), to naraził co najmniej tę osobę

³ Podobne stanowiska można odnaleźć w doktrynie. Szeroko ten aspekt omawia B. Michalski na przykładzie art. 161 k.k. Zob. idem, w: *Przestępstwa przeciwko dobrom indywidualnym. System Prawa Karnego. Tom 10*, wyd. 2, red. J. Warylewski, Warszawa 2016, s. 321.

⁴ Zgodnie z ustalonym stanem faktycznym, 25 marca 2021 r. stwierdzono objawy, które potwierdzono następnego dnia testem na COVID-19, co skutkowało objęciem go izolacją domową od dnia 27 marca 2021 do 5 kwietnia 2021 r. Opisanych zachowań dokonał natomiast w dniach 29 i 30 marca 2021 r.

na możliwość zakażenia wirusem przenoszonym m.in. drogą kropelkową. Jednak w sklepie mogło w tym czasie przebywać więcej osób. Trzeba również mieć na uwadze specyfikę szerzenia się chorób zakaźnych. Biologiczne czynniki chorobotwórcze, pozostawione w środowisku w warunkach normalnych, zdolne są przez pewien czas do przetrwania i replikacji, a co za tym idzie – mogą stanowić zagrożenie dla ludzi nawet po opuszczeniu sklepu przez sprawcę. Należy więc holistycznie spojrzeć na zachowanie sprawcy, w szczególności gdy mowa o czynach z narażenia na niebezpieczeństwo. Nadto, oskarżony nie stosował żadnych środków ochrony osobistej (rękawiczki, maseczka). Co więcej, nie zastosował się do nałożonej wobec niego izolacji domowej. Sąd Apelacyjny trafnie więc skonkludował, że w ustalonym stanie faktycznym „nieistotne jest to, która z ekspedientek miała z nim bezpośredni kontakt, a która nie, która go obsługiwała, czy w sklepie byli inni ludzie – gdyż swoim postępowaniem powodował zagrożenie epidemiczne dla wielu osób”. W rezultacie Sąd Apelacyjny przychylił się do drugiego opisanego wyżej wariantu kwalifikacji prawnej czynu. Zaaprobował tym samym kwalifikację prawną przyjętą przez Sąd Okręgowy. Przyjęcie tego wariantu uzasadnione było ustaleniem, że oskarżony trzykrotnie spowodował niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia wielu osób w postaci zagrożenia epidemicznego, w tym dla ekspedientek oraz nieokreślonego kręgu klientów.

Sąd Apelacyjny w Lublinie podjął się rozważenia, czy zastosowano odpowiednią kwalifikację prawną czynu. W tym celu dokonał porównania art. 161 § 3 k.k. i 165 § 1 pkt 1 k.k. W konkluzji wskazał, że:

wyduje się, że między tymi przepisami zachodzi pozorny zbieg przepisów, bowiem art. 161 § 3 k.k. penalizuje bezpośrednio, czyli bliskie czasowo i wysoce prawdopodobne narażenie na zarażenie wielu zindywidualizowanych osób zaś art. 165 § 1 pkt 1 k.k. penalizuje spowodowanie realnego (a więc nie musi być bezpośrednio – czyli ani bliskie czasowo ani wysoce prawdopodobne) niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia bliżej nieokreślonych osób powodując zagrożenie epidemiologiczne. Sąd I instancji uznał, iż czyn oskarżonego wyczerpuje dyspozycję art. 165 § 1 pkt 1 k.k. Kwalifikacja ta wydaje się prawidłowa.

Oceniając konkluzję Sądu Apelacyjnego, zauważyć należy różnice znaczeniowe pomiędzy znamionami: „zagrożenie epidemiologiczne” a „szerzenie się choroby zakaźnej”, które alternatywnie ujęte są w art. 165 § 1 pkt 1 k.k. Wywołać zagrożenie epidemiologiczne można poprzez zachowanie, którego skutkiem jest możliwość wystąpienia na określonym terenie znacznej ilości zachorowań⁵. Jest więc zjawiskiem uprzednim do „szerzenia się choroby zakaźnej”, gdyż zwiastuje możliwość rozprzestrzenia się biologicznych czynników chorobotwórczych, które mogą, ale nie muszą, wywołać określone zakażenia. Zgodzić należy się więc z twierdzeniem, że dla realizacji trzeciego opisanego wcześniej wariantu, polegającego na szerzeniu się choroby zakaźnej, niezbędne jest powstanie choroby zakaźnej, która będzie się szerzyć, a zatem konieczne jest wystąpienie chociażby kilku przypadków zakażenia⁶.

⁵ Por. W. Gutekunst, w: *Prawo karne. Część szczególna*, red. W. Świda, Wrocław–Warszawa 1980, s. 81.

⁶ Zob. R.A. Stefański, w: *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, red. M. Filar, Warszawa 2013, s. 770.

Wobec tego jednoznacznie przyjąć trzeba, że zachowanie sprawcy zrealizowało znamię „zagrożenia epidemiologicznego”. Stąd wykluczyć należy trzeci proponowany wcześniej wariant.

Rozważenia wymagają jeszcze pierwsza i druga propozycja. Ta konfiguracja przyjętych wariantów generuje konieczność stwierdzenia, czy sprawca dopuścił się sprowadzenia niebezpieczeństwa, czy narażenia bezpośredniego. Wynika więc z tego, że eliminacja znamienia bezpośredniości pozwoli na stwierdzenie prawidłowości jednego z dwóch pozostałych wariantów. Na kanwie art. 161 k.k. słusznie przyjmuje się, że bezpośrednie narażenie to takie, z którego w świetle aktualnej wiedzy medycznej wprost wynika możliwość zakażenia⁷. Wprost, a więc po wykreowaniu przez sprawcę sytuacji niebezpieczeństwa, bez jego dalszej aktywności, istnieje duże prawdopodobieństwo nastąpienia w najbliższej przyszłości dalej idącego skutku (zakażenia)⁸. W odniesieniu do zagrożenia związanego z biologicznymi czynnikami chorobotwórczymi, należy stwierdzić, że ten rodzaj zagrożenia, ze względu na swoją nieprzewidywalność i w zależności od wirulencji określonych patogenów, stanowi samodzielne zagrożenie i nie jest potrzebna dodatkowa interwencja sprawcy, by zrealizować znamiona czynu w postaci „bezpośredniości” narażenia. W doktrynie można napotkać pogląd, zgodnie z którym samo przebywanie sprawcy w określonym miejscu nie może jeszcze przesądzić o tym, że niebezpieczeństwo jest bezpośrednie. Ustalenia bowiem wymaga między innymi fakt odległości, w jakiej sprawca znajdował się od innych osób i czy stosował środki zmierzające do uniknięcia zakażenia⁹. Słusznie też przyjmuje się, że realizacja znamion czynu z art. 161 § 3 k.k. może wynikać z przebywania w miejscu publicznym, które było połączone z jednoczesnym przebywaniem w bliskiej odległości do innych osób¹⁰. Przez ten pryzmat rozróżnić można dwie sytuacje. Pierwszą, w której oskarżony byłby w sklepie – znajdowało się w nim wiele osób i był to na przykład sklep o mniejszej powierzchni, co powodowało, że mógł narazić na bezpośrednie zakażenie wiele osób drogą kropelkową. Drugą sytuacją jest ta opisana w kazusie, a więc przychodzenie do sklepu, dotykanie lady i towarów, czyli możliwość pozostawienia biologicznego czynnika chorobotwórczego, który może stanowić zagrożenie o charakterze realnym, lecz niekoniecznie bezpośrednim. Wobec braku możliwości dodatkowej weryfikacji bezpośredniości narażenia, nie można przyjąć bez niedających się usunąć wątpliwości, że zachowanie oskarżonego stanowiło narażenie bezpośrednie. Biologiczne czynniki chorobotwórcze są niewidoczne dla ludzkiego oka. Stwierdzenie zatem ich znacznego namnożenia na określonej powierzchni i doprowadzenie do jednoznacznego przyjęcia związku przyczynowego pomiędzy uprzednią obecnością oskarżonego a tym wzrostem patogenów w konkretnym sklepie, które

⁷ Por. J. Wojciechowski, *Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo*, wyd. 3, Warszawa 2002, s. 303.

⁸ Por. M. Królikowski, w: *Kodeks karny. Komentarz. Tom II. Część szczególna. Art. 117–221*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2023, s. 381; J. Karnat, w: *Kodeks karny. Art. 1–316. Komentarz*, red. B. Gadecki, op. cit., s. 483.

⁹ Por. A. Błachnio, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Majewski, Warszawa 2024, s. 863–864.

¹⁰ Por. K. Wiak, w: *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 8, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2024, s. 1199.

w określonym czasie są zdolne do zakażenia wielu osób, jest obiektywnie niemożliwe. Stąd też, w ustalonym stanie faktycznym, należało wyeliminować wariant pierwszy, odnoszący się do realizacji znamion z art. 161 § 3 k.k.

Odniesienia się wymaga przyjęte przez Sąd Okręgowy, a następnie zaaprobowane przez Sąd Apelacyjny rozwiązanie polegające na przypisaniu odpowiedzialności z art. 165 § 1 pkt 1 k.k. i spełnienia znamienia „zagrożenia epidemiologicznego”. W dawnym orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie przyjęto, że niebezpieczeństwem powszechnym jest takie, które charakteryzuje się rozległością zagrożenia w stosunku do większej, określonej bądź nieokreślonej, zbiorowości ludzkiej¹¹, co niewątpliwie odzwierciedla stan faktyczny ujęty w głosowanym orzeczeniu. Dodać do tego należy, że czyny stypizowane w art. 165 § 1 k.k. charakteryzują się narastaniem niebezpieczeństwa wraz z upływem czasu¹². Jest to immanentna cecha rozwoju chorób zarówno zakaźnych, jak i niezakaźnych. Nie zostanie bowiem dostrzeżone w momencie obecności oskarżonego w sklepie, czy szerzona była przez niego choroba zakaźna, gdyż od momentu zetknięcia się innych osób z biologicznym czynnikiem chorobotwórczym wywołującym określoną chorobę zakaźną do momentu wystąpienia pierwszych objawów zakażenia może minąć nawet kilkanaście dni. Wobec tego opisane zachowania sprawcze nie mogą realizować znamienia szerzenia się choroby zakaźnej. Do żadnego stwierdzonego zakażenia nie doszło. Przynajmniej nie do takiego, które zostało powiązane związkiem przyczynowym z uprzednim działaniem sprawcy czynu.

Na uwagę zasługuje również nieco asekuracyjne postępowanie sądu, bowiem wskazano, że:

nawet gdyby teoretycznie przyjąć, iż działanie oskarżonego spowodowało bezpośrednie narażenie na zarażenie wirusem SARS CoV-2 wielu zindywidualizowanych osób, a więc wyczerpywałby dyspozycję art. 161 § 3 k.k. i to i tak z uwagi na zasadę *reformationis in peius* zawartą w art. 434 § 1 k.p.k. brak byłoby możliwości zmiany wyroku w tym kierunku bowiem wyrok został zaskarżony jedynie na korzyść oskarżonego a przepis art. 161 § 3 k.k. jest przepisem surowszym w stosunku do przepisu art. 165 § 1 pkt 1 k.k.

Sąd Apelacyjny dostrzegł więc trudności interpretacyjne związane z analizowanymi przepisami, co jawić się może jako kolejny dowód na doniosłość zidentyfikowanego problemu. Rzecz jasna, rację miał sąd w zakresie zakazu orzekania na niekorzyść oskarżonego. Jednak, jeśli sprawa ta stałaby przed sądem pierwszej instancji, wskutek orzeczenia nakazującego ponowne rozpoznanie sprawy, sąd ten mógłby osiąść analogiczne do wywiedzionych wątpliwości interpretacyjnych związanych z zakresami penalizacji art. 161 § 3 k.k. i 165 § 1 pkt 1 k.k. Oczywiście, pośredni zakaz wynikający z zasady *reformationis in peius* nie może być przywilejem procesowym stanowiącym wręcz klauzulę niekaralności w przypadku błędnego przypisania znamion typu czynu zabronionego. Aspekty związane z zastosowaniem wspomnianego pośredniego zakazu są dyskusyjne i stanowią szerokie spektrum zainteresowania

¹¹ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1998 r., sygn. II KKN 37/98, LEX nr 33542.

¹² Por. A. Marek, *Prawo karne*, wyd. 2, Warszawa 2000, s. 464.

doktryny prawa procesowego¹³. Wygląda więc na to, że kontekst sytuacyjny jest w stanie w znaczący sposób zmienić tok interpretacyjny w drodze wykładni obu przepisów, chociażby biorąc pod uwagę dwa opisane wcześniej stany faktyczne.

Sąd Apelacyjny stwierdził także, że między przepisami art. 161 § 3 k.k. i 165 § 1 pkt 1 k.k. zachodzi pozorny zbieg przepisów. W literaturze podaje się podobnie, iż między rzeczonymi przepisami zachodzi pozorny zbieg, gdyż art. 161 § 3 k.k. chroni zdrowie wielu zindywidualizowanych osób, a przedmiotem ochrony art. 165 § 1 pkt 1 k.k. jest ochrona wielu osób, ale bliżej niedookreślonych. Nadto, w drugim przypadku nie jest wymagana bezpośredniość zagrożenia, a jedynie jego realność¹⁴. Napotkać można jednak pogląd o możliwości przyjęcia kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu w sytuacji, gdy sprawca swoim zachowaniem wyczerpie znamiona czynu z art. 161 § 3 k.k. oraz 165 § 1 pkt 1 k.k.¹⁵ Wydaje się jednak, że w głosowanym wyroku zbędne byłoby powoływanie kumulatywnej kwalifikacji, a stan faktyczny jest na tyle klarowny, że pozwala na oddzielenie choćby cienką granicą zakresów obu przepisów penalizujących, co prawda zakresowo bliskie, rodzaje czynów zabronionych. Stąd też aprobować należy stanowisko przyjęte przez Sąd Apelacyjny, które jednak wymagało szerszego komentarza poczynionego niniejszą głosa.

Poczynione ustalenia pozwalają na konkluzję, że orzeczenie Sądu Apelacyjnego, które było zgodne w całości z ustaleniami kwalifikacji prawnej i podstawy prawnej odpowiedzialności karnej opisanych w wyroku Sądu Okręgowego, zasługuje na aprobatę. Sąd Apelacyjny jednak nieco skrótowo uzasadnił swoje rozważania, odsyłając do ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy. Wydaje się, że podnosząc tak istotne kwestie, jakimi są wzajemna relacja przepisów art. 161 § 3 k.k. i 165 § 1 pkt 1 k.k., a także specyfika i trudności praktyczne w ustaleniach faktycznych związanych z rozprzestrzenianiem się patogenów chorobotwórczych, sąd ten powinien rozwinąć swoje spostrzeżenia na kartach uzasadnienia głosowanego orzeczenia. Wspomnieć należy raz jeszcze o asekuracyjnym ujęciu przez sąd zasady *reformationis in peius*, które w odczuciu czytelników tego orzeczenia może zostać odebrane (i słusznie) jako stwierdzenie dokonane „na wszelki wypadek”, by dodać argument niepodlegający jakimkolwiek wątpliwościom. Matematyczne wskazanie różnic w wysokości kary pozostaje bowiem poza sporem, czego nie można kategorycznie przesądzić w przypadku oceny *in abstracto* zależności pomiędzy analizowanymi przepisami (art. 161 § 3 k.k., art. 165 § 1 pkt 1 k.k.).

¹³ Zob. np.: M.J. Szewczyk, *Zakaz reformationis in peius w polskim procesie karnym*, Warszawa 2015; P. Pratkowiecki, *O możliwości pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej pomimo wadliwego opisanie czynu w wyroku skazującym*, „Przeгляд Sądowy” 2020, nr 11–12, s. 111–120; J. Duży, *Pośredni zakaz reformationis in peius a prawo sądu do modyfikacji opisu znamion czynu przypisanego wyrokami w postępowaniu ponownym – uwagi na tle wykładni art. 443 k.p.k.*, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 5, s. 5–16.

¹⁴ Zob. V. Konarska-Wrzosek, w: *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 4, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2023, s. 928.

¹⁵ J. Karnat, *Kodeks karny. Art. 1–316. Komentarz*, red. B. Gadecki, op. cit., s. 484.

BIBLIOGRAFIA

- Błachnio A., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Majewski, Warszawa 2024.
- Duży J., *Pośredni zakaz reformationis in peius a prawo sądu do modyfikacji opisu znamion czynu przypisanego wyrokiem w postępowaniu ponownym – uwagi na tle wykładni art. 443 k.p.k.*, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 5.
- Gutekunst W., w: *Prawo karne. Część szczególna*, red. W. Świda, Wrocław–Warszawa 1980.
- Karnat J., w: *Kodeks karny. Art. 1–316. Komentarz*, red. B. Gadecki, Warszawa 2023.
- Konarska-Wrzosek V., w: *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 4, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2023.
- Królikowski M., w: *Kodeks karny. Komentarz. Tom II. Część szczególna. Art. 117–221*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2023.
- Marek A., *Prawo karne*, wyd. 2, Warszawa 2000.
- Michalski B., w: *Przestępstwa przeciwko dobrom indywidualnym. System Prawa Karnego. Tom 10*, wyd. 2, red. J. Warylewski, Warszawa 2016.
- Pratkowiecki P., *O możliwości pociągnięcia sprawy do odpowiedzialności karnej pomimo wadliwego opisanie czynu w wyroku skazującym*, „Przegląd Sądowy” 2020, nr 11–12.
- Stefański R.A., w: *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, red. M. Filar, Warszawa 2013.
- Szewczyk M.J., *Zakaz reformationis in peius w polskim procesie karnym*, Warszawa 2015.
- Wiak K., w: *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 8, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2024.
- Wojciechowski J., *Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo*, wyd. 3, Warszawa 2002.

Cytuj jako:

Czechowicz S., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 22 listopada 2022 r. (sygn. II AKa 231/22)*, „Ius Novum” 2026, nr 1(20), s. 218–225. DOI: 10.26399/iusnovum.v20.1.2026.12/s.czechowicz